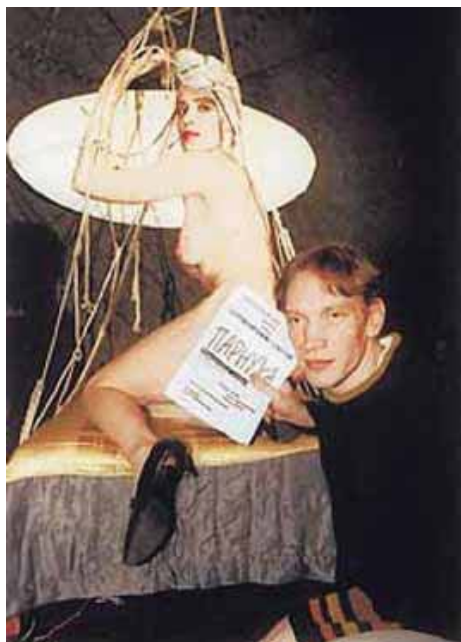

GENITAALNE TEATER

Kirill Ganin.

...See kõik on kunagi juba olnud — möödunud sajandi esimesel kolmandikul, mil jutlustati julmuse, liiderlikkuse ja inetuse kultust. Eriti inetuse kultust, millest on nii vähe kirjutatud: narkomaania, alkoholismi ja pideva püssipaugutamise õhkkonnas, mis hägustas võime eristada elu surmast, ülistasid geniaalsed (ja tihti biseksuaalsed) poeedid tühiseid ja edevaid biseksuaalseid pärdikuid. Inetuse kultus valitses ka suure poeedi Ossip Mandelštami kodus, kus tema rangjalgne ja õõvastav abikaasa Nadežda võis kutsuda valvsuse kaotanud külalisi abieluvoodisse kolmandaks; aga Lilja Brik, kelle peale raiskas oma armastust ja poeesiat Majakovski (ja paljud, paljud teised), näib isegi teda

ilustada püüdvatel fotodel tsitaadina Goya õuduspiltidelt. Mida õudsem, vastikum, jälgim — seda parem, seda kergem unustada uue elu rõhuvaid košmaare.

Liiderlikkus erineb kunstist selle poolest, et temas puudub armastus kõigi ja kõige vastu. Teda ei pea estetiseerima, ta ajab täielikult läbi jultumuse ja toorusega. Moskvas saab üha populaarsemaks Kirill Ganini „Kontseptuaalne teater“ — ajastu baromeeter.

Nõukogude ajal istus Kirill Ganin vangis pornograafia propaganda pärast, kutsudes esile, nagu iga tagakiusatu, teatavat ebamäärast sümpaatiat. Üheksakümnendate aastate algul tõi ta rahva hulka Roman Viktjuk, kelle lavastustes, kus poolalasti mehed tantsisid naiste seelikutes, väljendus sõnum, et jumal lõi mehe, aga kõik muu, näiteks naine, on tinglikkus, millega ei pea vältimatult arvestama. Ja kuna kõik ülejäänud, eriti moraal, on tinglik, võib ka Kirill Ganin teha oma teatrit nõnda, nagu talle meeldib.

See oli epateerivate demonstratsioonide aeg: ühel festivalil korraldasid noored kinematografistid kollektiivse avaliku defekatsiooni, nimetades seda vabaduse aktiks; noored kunstnikud jooksid alasti, kaelarihmadega, neljakäpukil ja haukudes mööda Moskvat tunnetamiseks selle kaudu vendlust loomariigiga.

Kirill Ganin aga teadustas huvilisele publikule, et nägi poisikesepõlves õpetajanna üles kerkinud seeliku all sooje, võidunud, lillasid baikapükse ning tundis koos seksuaalse ihaga loomistungi.

Kirill Ganin kutsus oma teatrisse mehi ja naisi, kes soovisid lavastustes alasti

mängida. Mitte mingeid piiranguid ei vanuses ega muudes parameetrites. Ja nõnda voolasid tema juurde kogu Moskva pealt kokku peletised, kes olid jõudnud oma aja ära oodata: kõverate kukejalgadega seitmekümneaastased raugad, põlvini tolknevate kõhtude ja rindadega rasvunud vanamemmed, iharusest vaevatud vinnilised noorukid, valgeid hiiri meenutavad rahhiitilised nümfetid. Ganin kutsus kõiki, riietas lahti ja kostümeeris: vanuritele õmbles suuresilmalisest kalavõrgust keebid, paksukestele ostis erootiliste trippidega sukad...

Ganin hakkas etendusi andma Moskva Gogoli-nimelise teatri ruumides. Hämmastavad kokkusattumused! Juba Gogoli „Nina“, mis jalutab omapead mööda Nevskit, tekitas lugejaskonnas algusest peale kerglasi, pikantseid ja isegi nilbeid assotsiatsioone. Kõigile tundus, et juttu ei olegi ninast, vaid... Omal ajal alustas Juri Ljubimov Tagankal oma „Surnud hingi“ sellega, et läbi eesriide ilmus nähtavale hiigelsuur nina, mida kujutati põlvest kõverdatud palja jalaga. Nii et ise tahtsite, Nikolai Vassiljevitsš Gogol!

Mõni aasta tagasi, kui kogu maailma erutas Clintoni suhe Monica Lewinskyga, tõi Ganin välja lavastuse „Madeleine Albright Clintoniga voodis“. Lavastuse süžee on väga lihtne: ümmargusele lavale ilmub alasti Madeleine Albright

(tülgestav tädike, jalas punaste trippidega mustad sukad) ja protsessib Monica Lewinskyga (hiiretaoline kõhetu alaealine albiino) Bill Clintoni peenise pärast, mida kannavad hiigelsuures purgis tema administratsiooni meesliikmed (aluspükstes, kuid tegevuse käigus neid aeg-ajalt ära võttes). Pisut söimanud, rahunevad daamid maha ning seejärel kutsub juht vaatajaid aktiivselt tegevusse sekkuma, pakkudes nende valdusse koguni üht daamidest. Vaatajad itsitavad omaette. Seejärel tassitakse välja hiigelsuur pangetäis viina ja pakutakse kõigile juua. Märjukesest ja kaaslastest julgustatuna lähevadki mõned vaatajad lavale, võtavad püksid maha ja näitavad kokkutulnuile oma varustust, seejuures ilmselgelt arvates, et paljastavad oma hinge. Vaheajal voolab jõena tasuta viin, teises vaatuses võivad aga kõik soovijad jäädvustada end pornofilmis. Nende partneriks saab seesama Albright, kes suletakse ahvi kombel puuri; talle visatakse sinna banaane, millest mõned sööb ta ära, teistega aga hellitab end. Monica on väike tüdruk, keda isa on vägistanud ja kes palub meestel endaga vahekorda astuda.

Pärast etendust vastas Ganin meelstasti ajakirjanike küsimustele, jäädes veendumusele, et ta jätkab noore Taganka traditsiooni, olles alati marginaalses ebasoosingu seisundis. Lavastaja raiub visalt, et näitlejate alastus ei kannu mitte

mingisuguseid erootilisi ega poliitilisi tähendusi, erootikat võivad siin näha vaid seksuaalmaniakid, see kuulub aga lihtsalt kontseptsiooni ning aitab näitlejatel kaasata tegevusse vaatajaid, kes saavad etenduse täieõiguslikeks osalisteks.

Ja mitte keegi ei pidanud Ganinit hullumeelseks! Sest maailm ümberringi oli hullumeelne. Sest just sel ajal lõi kirjanik Vladimir Sorokin näiteks romaani, kus vanemad küpsetasid ja sõid ära oma tütre, lapsed aga valmistasid emast sülti, kuid loomulikult veel ka urineerisid avalikult ja andsid üksteisele seda juua. Režissöör Juri Grõmov aga kutsus kokku pressikonverentsi andmaks teada, et üksnes riides paistavad inimesed välja korralikud ja sündsad, kuid riiete all on nad esiteks alasti ja teiseks eranditult kõik kusevad ja roojavad...

...Tänaseks on Kirill Ganin saanud oma „panri“ tunnustatud meistriks. Hiljuti lavastas ta Bulgakovi „Meistri ja Margarita“, kus mõistagi on kõik koonduvad Saatana ballile, võimaldades

etenduse osalistel, justkui klassika vaimu järgides, lahti riietuda.

Peab ütlema, et viimasel kümnendil on Bulgakov ja tema romaan saanud suurilma elu lausa vältimatuks osaks. Esimese fragmentaariumi romaanist lavastas Juri Ljubimov kolmkümmend aastat tagasi Tagankal. Siis ajasid miilit-sa ratsasalgad laiali neid, kes talveöödel teatri juures lõket tegid, lootes hommi-kul esimestena kassa juurde pääseda. Seejärel oli Juri Kara salapärase film, mida mitte keegi pole näinud, kuna režissöör läks produtsendiga tülli. Roman Viktjuk lavastas Bulgakovit nukrameelse klounaadi panris, kus kogu tegevus toimub hullumajas Stalini büstide vahel. Hiljuti aga mängisid Novgorodi hullumajas arstid ja patsiendid romaani instseneeringut teraapilistel eesmärki-del ja kutsutud publikule. Kooliõpilaste küsitluse järgi oli armastatuim ja meeldivaim karakter Voland. Hetkel teeb Vladimir Bortko „Meistrit ja Margaritast“ kümneseerialist filmi. Selles järjepidevas dialoogis on oma sõna öelda nüüd ka Kirill Ganinil...

Lastele lavastas „maestro“ Tšukovski muinasjutu „Kärbse-Kärt“. Nagu teada, leidis Kärbes tee pealt raha, ostis samovari ja kutsus külalised teed jooma. Kuid „Äkki ämblik-vanamees lae all naerda ähib — külaliste silme ees Kärdu võrku mähhib“¹. Alasti ämblikuvana nabib armetu Kärbse publiku ärsitamise saatel kinni ja piinab teda vaatajate rõõmuks kõikvõimalikul moel. Autoriõiguste pärijad andsid Ganini kohtusse lastekirjanduse klassika rüvetamise pärast. Režissööri ei häirinud see põrmugi, ta nimetas lavastuse ümber „Tsetsekärbseks“, kõik ülejäänud jäi aga samaks.

Võim kadestab alati kunstnikke. Ivan Julm laulis kooris, unistades saada solistik; Ludwig XIV tantsis balletti; Stalin kirjutas luuletusi, otsustades neid siiski mitte avaldada; Hitler maalis ak-

varelle... Iga valitseja mõistab, et seda, mida tema saab jõuga, antakse kunstnikule vabatahtlikult. Mitte üksnes armastust ja tunnustust, vaid ka võimu ennast võib kunstnikul olla rohkem kui valitsejal. Iga võim püüab jagada kultuuri hüvesid, aga kui see tal ei õnnestu, siis hävitab ta kultuuri. Kultuuri häving on hirmuäratav, aga kui ta astub võimuga sobingusse, hukkub ta niikuinii. Vene kultuur elab üle metsiku diletantismi ajastut. Inimesed ilma hariduse, ande ja kutsumuseta teevad filme, lavastavad näidendeid ja annavad välja raamatuid. Sest neil on raha, mida topeldab võim. Suured poliitikategelased kirjutavad luuletusi (Moskva linnapea Juri Luþkov andis välja oma luulekogu — võite arvata, millisel tasemel), poliitik Pirinovski laulab muusikalides, Riigiduuma saadik Tšerepkov nõustus mängima Kirill Ganini teatris.

Ganin jõudis välja Gogolini ja lavastas oma teatris „Revidendi“. Ebahuvitav öeldagi, et naised (Linnapea naine ja tütar) on tal alasti ja Hlestakov kasutab neid poolehoidu võitmiseks. Gogolil saame finaalis teada, et nüüd, pärast isehakanu ärasõitu, kõigi ametnike paljaks riisumist ja nende üle irvitamist saabub linna tõeline revident. Originaalis on see kujuteldav tegelane, kuid Ganin leidis, et reaalsuse julge installeerimine kunsti aitab vaid lavamaailmale kaasa. Ning lavale ilmubki tõeline revident tõelise poliitiku kujul. Tšerepkov riietatakse lavaval lahti ning alasti tüdrukud istuvad talle sülele. Niipalju siis Gogolist.

...Möödunud teatrihooaja algul korraldati Rahvusoperis „Estonia“ pidu: kõigil lavatagustel teatritöötajatel — kassiiridel, koristajatel, dekoratoritel, administraatoritel — lasti kanda uhkeid ooperikostüüme; lõbusate ja rahulolevatena jalutasid nad teatri ees. Selles ei ole iseenesest kindlasti midagi halba. Kuid ometi tajun ma ohtu: ei tohi enesele passitada võõrast saatust, võõrast

Arhivifotod

häält, võõrast annet — tekib ahvatlus see enesele omistada.

Kirill Ganin omistas teatrile labasuse, liiderlikkuse ja kitši. Ja kõik on sellega harjunud. Keegi ei imesta. Ganinit kutsutakse meeleldi kõige populaarsematesse *talk show*'desse, kus ta selgitab miljonitele vaatajatele aplombiga oma kontseptuaalseid printsiipe, mis kuuluvad pigem seksuaalpatoloogia valda kui kuhugi mujale.

Loomulikult on ganinlik teater üürike nagu tolm ja prügi, kuid see eritab spetsiifilist roiskumise ja mädanemise vina, mis kiirelt levides vallutab üha uusi ja uusi kultuurivaldkondi.

Vene keelest tõlkinud MADIS KOLK

Viide:

¹ K. Tšukovski, „Imepuu“. Tõlkinud Ellen Niit ja Jaan Kross. Tallinn, „Eesti Raamat“, 1979.